

Jurjen van der Meer en Jeroen de Willigen

Als architect ben je nooit alleen

Verslag van de lezing op 12 maart 2013

door Svende Reeskamp

Afbeeldingen: www.dezwartehond.nl

03-'13

Weinig had het gescheeld, of de lezing van vanavond was niet doorgestaan. “Zaterdag om vier uur dacht ik dit ga ik niet doen. Toen was natuurlijk mijn vriend Ypke overleden.” Vanaf een grote zwart-wit projectie kijkt de voormalig wethouder van Ruimtelijke Ordening vanouds charmant de zaal in. “Jullie denken natuurlijk dat dit James Dean is, maar dit is Ypke Gietema. A rebel with a cause. Kijk, zonder Ypke was het anders gelopen met de Zwarte Hond.”

Samen met Thon Karelse ontwierp Jurjen van de Meer in 1985 een serie studentenwoningen aan de Uurwerkersgang. Na zijn vele nachtelijke uren achter de tekentafel, “want dat deed je toen nog allemaal zelf”, was Van der Meer regelmatig in café Het Palet te vinden. “Daar zat altijd een man in een grote trui en een spijkerbroek. Die zei tegen mij: wat moet jij hier? Dat heeft ie later nog heel vaak tegen mij gezegd. Wat moet jij hier en wat wil je met je leven? Rare man, dacht ik. Hij vertelde ook niet wat hij voor de kost deed, ik vertelde wel wat ik deed.” Later deed deze man op het stadhuis de deur open toen Karelse en Van der Meer hun ontwerp voor de studentenhuisvesting

kwamen presenteren. Ze wonnen de opdracht en bureau Karelse van der Meer, het huidige Zwarte Hond, was een feit.

In 1987 werden plannen gemaakt voor een nieuwe Dienst Ruimtelijke Ordening in Groningen. Gietema zag hierin een mogelijkheid om de dienst uit de binnenstad te halen, terwijl toenmalig directeur van de RO/EZ Bernard Ouwerkerk een uitbreiding wilde op de bestaande plek aan het Zuiderdiep. Uiteindelijk sloten de twee een deal: de RO/EZ bleef op de zelfde locatie, maar Gietema mocht de architect uitkiezen. [1] “Dat was toen nog zo. Ypke was natuurlijk toch een soort oligarch bijna, hè. Laten we zeggen iemand die toch uiteindelijk deed wat hij wilde.”

[1]

De opdracht die Karelse en Van de Meer voor het nieuwe RO/EZ kregen betekende het begin van een gestaag groeiende reeks opdrachten. “Dat gebeurt bij zo’n gebouw. Kijk, het is niet gezegd als je talent hebt, dat het dan goed met je gaat. Je hebt ook altijd iemand nodig, die zorgt dat je daar iets mee kunt, met dat talent. Nou, dat heeft Gietema in elk geval voor mij, maar ik denk ook voor ons bureau gedaan. Maar dan wel met een soort harde houding, zo van: het is niks, het lijkt nergens op. De mensen die hem goed kennen, horen het hem zo zeggen: het kan wel beter. En dan vaak in het Fries ook.”

”

Je moet altijd op zoek naar iemand die iets beter kan dan jijzelf. Dan wordt het leven aangamer.

Nadat hij in 1992 als wethouder aftrad maakte Gietema samen met Harri Venema en Henk Koop een plan voor een stadsuitbreiding aan de oostkant van de stad. Hij vroeg Jurjen van der Meer om het uit te werken. “Ik zei: dat kan ik niet, maar ik weet wel iemand die dat heel goed kan. Toen heb ik Adriaan Geuze [West8] gebeld en daar ontmoette ik Jeroen de Willigen. Dat is belangrijk hè, want dat heeft dus ook weer met Gietema te maken.”

Met de komst van De Willigen haalde het bureau stedenbouw en landschap binnen haar muren. “Als architect sta je nooit alleen in de wereld, je hebt heel veel partijen nodig om een opdracht te krijgen en je hebt heel veel partijen nodig om die opdracht tot een goed einde te brengen.” Naar eigen zeggen is het bureau dan ook gegrondvest op het aantrekken van nieuw talent en samenwerkingsverbanden met externen. “Dit is de enige verstandige opmerking die ik hier vanavond maak: je moet altijd op zoek naar iemand die iets beter kan dan jijzelf. Dan wordt het leven aangener.”

[2]

De crisis betekende in 2006 een inspiratie om de werkwijze van het eigen bureau onder de loep te nemen. “Ik denk dat wij in 2006 ongeveer vier jaar omzet in portefeuille hadden, dat is nu anders. Ik ga natuurlijk niet vertellen hoe het is, nee jonge, want dan slapen jullie vannacht niet meer.” De economisch slechtere tijden waren voor de Zwarte Hond geen reden om met de staart tussen de benen weg te lopen, maar resulteerde juist in een nieuw pakket aan doelstellingen, bedoeld om het bureau door de aankomende crisis te loodsen. Zo werd meer ingezet op internationale aanbestedingen en besloot men in Keulen een derde vestiging te openen om interessante werkgebieden toe te voegen. “In Duitsland is bijvoorbeeld een groot tekort aan woningen”, aldus De Willigen, directeur van het Duitse kantoor. Daarnaast werd het portfolio van het bureau vergroot, door een overname van Bonnema Architecten.

Niet alleen binnen het bureau, maar ook daarbuiten werd gezocht naar nieuwe manieren van samenwerking. In een veel vroeger stadium dan voorheen worden nu gesprekken gevoerd met alle betrokken partijen, van gebruiker en opdrachtgever tot aannemers en installateurs. De Zwarte Hond tekent vervolgens nauwkeurig alle mogelijke eindresultaten van het project uit en de beslissingen die op weg daar naar toe genomen moeten worden. Door

keuzemomenten tijdens het ontwerp- en bouwproces zorgvuldig te plannen en zo lang mogelijk uit te stellen, kan flexibeler gereageerd worden op door de crisis toegenomen onzekerheden. In het geval van het hoofdkantoor van VolkerWessels in Amersfoort (2012) [2] en Cultureel Kwartier De Nieuwe Kolk in Assen (2012) [3] werd zelfs al met de bouw begonnen toen het definitieve ontwerp nog niet op tafel lag.

[3]

“Er werd altijd gewerkt. Buiten het feit dat ik het met Ypke goed kon vinden als persoon (dat had te maken met Fries zijn, de drank, vrouwen, liefde voor de stad, en het midden in die stad wonen), heb ik altijd hard kunnen werken. En dat werd door Gietema goed gezien.” Dat Van der Meer het desondanks alléén niet had afgekund, kan hij niet vaak genoeg

herhalen. “Ik sta hier nou omdat ik de oudste ben en mij de kaas niet van het brood laat eten, maar uiteindelijk doen we het met elkaar, vanaf dag één.”